

ГЕРМАНСЬКІ МОВИ

УДК 811.111

КОЛОКВІАЛЬНА ЗАПЕРЕЧНА ОДИНИЦЯ *AIN'T* У МОВІ БРИТАНСЬКИХ ПІДЛІТКІВ (НА МАТЕРІАЛІ КОРПУСУ *COLT*)

Роман Помірко, Олеся Татаровська

*Львівський національний університет імені Івана Франка
(вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000)*

Розглянуто варіативність та прагматику колоквіальної заперечної одиниці *ain't* у мові британських підлітків. Аналіз фактичного матеріалу (корпус *COLT*) засвідчив, що *ain't* як відхилення від прагматичного стандарту можна сприймати як тенденцію англійського усного мовлення, що прогресує. Підтверджено думку про те, що заперечення з *ain't* є регуляторною стратегією в граматичній системі, а також засобом у загальній тенденції до спрощення граматики, “розриву” писемної традиції у нестандартних варіантах сучасної англійської мови.

Ключові слова: категорія заперечення, колоквіальна одиниця, дистрибуція, прагматика, варіативність.

Негативна полярність виявляє розгалужену варіативність не тільки у засобах свого вираження, а й стосовно використання різноманітних заперечних форм, позиції у реченні, особливо функції та значення *never*; скорочення заперечних форм та їхнє вживання з допоміжними дієсловами, а також стосовно інших аспектів у полі заперечення та негативної полярності. Дослідники варіативності в англійській мові надають феномену заперечення великої ваги [4–9, 18–20].

3-поміж згаданих вище аспектів заперечне узгодження (*negative concord*) або множинне заперечення, передусім форма *ain't*, висвітлене в лінгвістиці спорадично [2, 3, 12–15, 21]. Дослідники, які вивчають *ain't*, розглядають її походження та розвиток, однак варіативність та вживання залишають поза увагою. Тому нашим завданням є аналіз варіативності, дистрибуції та використання *ain't* у певному реєстрі, а саме – у мові британських підлітків. Матеріалом дослідження вкотре є корпус англійської *COLT*.

Множинне заперечення *ain't* виступає у двох формах: *be (am not, is not, are not)* та *have (has not, have not)*. Отже, *ain't* еквівалентне формам *be* як лексичного і допоміжного дієслова. Однак у випадку із *have ain't* обмежується узусом *have* як допоміжного чи в комбінації із *got*, чи для вираження аспекту доконаності дії. Випадки, у яких *ain't* виступає замість *have* як головного дієслова, одиничні. Те ж стосується еквівалентного вживання *ain't* у випадку з *don't/doesn't* чи *didn't*. Останню форму використовують тільки в англійській мові американців африканського походження [20, р. 162]. Така мовленнєва поведінка *ain't* була досліджена в обох основних варіантах англійської – британському та американському, хоча Андервальд стверджує, що вона більше притаманна американському мовному варіанту, ніж британському [2, р. 120].

Походження *ain* ʔ із його різноманітними варіантами вимови /eint/, /ent/, /int/, /ant/ є також питанням для обговорення та дискусій. Група вчених на чолі із Дж. МакДевідом доводить, що *ain* ʔ фонетично походить від *aren* ʔ [16, р. 57]. Учені стверджують, що *aren* ʔ синкопувалось в *arn* ʔ упродовж XVIII ст. Згодом процес спрощення продовжився:

- /r/ редукувалося, натомість і виникло компенсаторне подовження голосного із наступним утворенням /æ:/;
- фонема /æ:/ ранньоанглійського періоду розвинулася у сучасний дифтонг /eɪ/ (*aren* ʔ в *ain* ʔ).

Еволюцію *ain* ʔ, згідно з цією теорією, можна репрезентувати так:

Таблиця 1

Еволюція *ain* ʔ

<i>aren</i> ʔ >	<i>arnt</i> > <i>ant</i> >	<i>ain</i> ʔ
18th c.	loss of /r/	diphthongisation of /æ/

Дж. МакДевід також зазначає, що обидві форми [’aj ‘ejnt] та [’aj ‘ant] відповідають звичним фонетичним варіантам на різних діалектних територіях [16]. Другий варіант поступово став престижнішим.

На протипагу попередньому погляду, О. Есперсен [11, р. 300] та М. Стівенс [17, с. 199] підтримують таку: *ain* ʔ бере початок від конструкції *am not*, яка пройшла через синкопічний процес /o/: *am not* в *ain* ʔ. Наступним фонетичним процесом стала прогресивна асиміляція першої носової голосної (*am not* – *ann* ʔ) з подовженням голосної (*ann* ʔ – *ain* ʔ).

Таблиця 2

Фонологічні зміни в *am not*

<i>am not</i> > <i>amn</i> ʔ >	<i>ann</i> ʔ >	<i>ain</i> ʔ
syncope of /o/	assimilation of the first nasal	lengthening of the vowel

М. Стівенс переглядає позицію Е. Пейсона Вільярда стосовно походження *ain* ʔ. Він вважає [17, р. 200], що втрата фрикативного звука /r/ не є незвичною, як у випадку із *e’er*, *se’en*. Те ж саме стосується зникнення початкового аспірованого звука /h/ в ненаголошеній позиції. Натомість, Н. Френсіс обстоює думку, протилежну до двох попередніх теорій, оскільки, на його погляд, підйом та дифтонгізація голосного звука не зовсім чітко пояснюються історичними принципами [12, р. 149].

The Oxford English Dictionary (OED), зі свого боку, також подає додаткову інформацію. Було знайдено лише два записи. Перший відповідає *ain* ʔ як еквіваленту форм *be*. Подібні цитування такого вживання знаходимо, у праці епістолярного жанру “Евеліна” Едварда Френсіса Бернза 1778 р. Така форма притаманна діалекту Кокні, а також часто трапляється у романах Ч. Дікенса. Проте в ті часи вона була вживанішою в аристократичних товариствах. Другий запис у словнику зафіксує варіативне вживання *hain* ʔ від *haven* ʔ та *hasn* ʔ, датоване 1845 р. Цю форму знаходимо у працях американського автора В. Гілмора Сімса. Найчастіше американський прозаїк та публіцист використовує її в діалогах та вважає притаманною неосвіченим мовцям.

Незважаючи на всі згадані припущення, вважаємо, що не існує цілковитої згоди щодо точної дати виникнення розглянутого вище заперечення. М. Стівенс, напри-

лад, чітко обстоює позицію, що “скорочення *ain't* існує у нашій мові, в діалектах та колоквіально, набагато раніше, ніж про це свідчать словники”, та додає, що форма *ain't* уже була зафіксована 1706 р. Деякі словники підтверджують перше літературне вживання близько 1710 р. [17, р. 197]. Усе це свідчить про те, що визначення дати першого вживання заперечної форми *ain't* та її варіантів потребує подальшого аналізу. Такої ж думки дотримується і Л. Андервальд, який після загального огляду еволюції та розвитку цієї форми з усіма відповідними варіантами стверджує, що “історія *ain't* все ще повинна бути написана, та матеріал з *OED* у ній не відіграватиме важливої ролі [3, р. 120]. Врахувавши ці погляди, стверджуємо таке:

1) форма *ain't* бере початок ще до XVIII ст. у розмовній англійській і поширюється на інші реєстри до XVIII ст.;

2) *ain't* як еквівалент форм *be* зафіксована раніше, ніж *ain't* як еквівалент форм *have*;

3) *ain't* традиційно вважали колоквіальною формою, хоча через певний період вона стала уживаною серед верхівки британського суспільства;

4) як і у випадку негативного узгодження (*negative concord*), згадуваного на початку, не існує конкретних аргументів щодо прескриптивістської позиції меншовартісності *ain't*;

5) форма *ain't* є широкоживаною в сучасних американському та британському варіантах. Варто тільки згадати приклади використання форми *ain't* американським президентом Б. Обамою у президентській кампанії: “*it ain't right*”. Ще одним прикладом може слугувати вислів журналіста у *Daily Mail* від 26 травня стосовно фіналу футбольного чемпіонату: “*Manchester ain't big enough for both Messi and Ronaldo*”.

Є мало досліджень варіативності *ain't*. Дж. Чешір фокусує увагу на випадках вживання цієї заперечної форми в мові 25 груп дорослих представників робітничого класу в місцевості Редінг, що на півдні Англії. Авторка пояснює реалізацію *ain't* у цьому варіанті, а тоді аналізує соціолінгвістичну варіативність, яка впливає на вживання форми *ain't*, і робить висновок, що всі групи суб'єктів виявляють тенденцію до її вживання частіше як еквівалента допоміжного *have*, аніж *be*. Дж. Чешір виявляє також деякі гендерні відмінності: *ain't* частіше використовують чоловіки, ніж жінки, натомість, *ain't* частіше вживають жінки в розділових запитаннях [6].

Ми проаналізували причини можливої прагматичної вмотивованості вживання *ain't*. Отримані результати було порівняно з результатами попередніх досліджень, передусім, Дж. Чешір [8] та Л. Андервальд [3]. Основою аналізу стали дані, отримані з корпусу *COLT*, укладеного 1993 р. в обсязі близько 500 000 слів та 377 спонтанних розмов підлітків віком від 13 до 17 років із прилеглих районів Лондона, що налічує приблизно сто годин записів.

Зазначимо, що хоча корпус відображає мову британських підлітків із прилеглих районів Лондона, кожен із них має своє географічне, соціальне та етнічне походження. Тобто корпус не може дати загального уявлення про мову британського населення. Зроблені висновки відповідають загальним настроям спілкування серед британських підлітків. Така тенденція також простежується в даних, отриманих у рамках проекту *Multicultural London English*, проведеного групою вчених [7].

Важливими, на нашу думку, є параметри пошуків та тлумачення корпусу. Оскільки безпосереднього доступу до записів нема, **то ми використовували тексти, простежуючи всі випадки вживання форми *ain't* з усіма її варіантами написання (*an't, in't, int*).**

Тут важливо зазначити, що корпус надає цікаву інформацію стосовно географічного розташування мовців, їхнього соціального походження, віку, статі, рідної мови, роду занять, освіти та стосунків з іншими учасниками розмови. Нашим наступним кроком було використання комп'ютерної програми *Concapp4*. Цей комп'ютерний інструмент опрацював частину інформації. Тому виникла необхідність опрацювати більший обсяг даних. У багатьох випадках у діалогах траплялися різноманітні приклади, які потребували вивчення всього контексту та порівняння мовної поведінки різних мовців у різних ситуаціях, вживання ними мовних зворотів та одиниць.

Отже, з усієї кількості зафіксованих узусів форми *ain't* – 1261, у мові підлітків вона трапилася 291 раз (23 %). Це означає, що ця заперечна одиниця не є оказіональною серед цієї групи мовців. Існують також інші групи мовців, які частіше використовують форму *ain't*, ніж інші. Це означає, що застосування форми *ain't* різне у різних мовців.

Різнманітні дані та джерела, використані як основа дослідження в кожному окремому випадку, можуть пояснити низку фактів стосовно географічної зумовленості використання заперечних конструкцій. Дж. Чешір уклала базу розмов із місцевості Редінг (Англія), Д. Байбер, наприклад, використав інформацію із корпусу *Longman*, який містить близько 40 мільйонів слів з різних текстів, тоді як Л. Андервальд досліджувала *British National Corpus (BNC)* – корпус зі 100 мільйонів слів британської англійської, укладений на початку 1990 р., який також включає *COLT*. Незважаючи на всі відмінності в джерелах та отриманих даних, які виражені в кінцевих результатах та відсоткових співвідношеннях, ми помітили ті ж тенденції щодо частоти та дистрибуції вживання заперечення з *ain't*. Дж. Чешір простежує в середньому близько 75 % уживання заперечної одиниці *ain't* зі всіх заперечних одиниць у мові 25 хлопців і дівчат, а Д. Байбер фіксує близько 400 випадків із мільйона слів у розмовах, а Л. Андервальд наводить цифру середньої частоти – приблизно 14 %. З 291 випадку використання *ain't* у проаналізованій мові підлітків зафіксовано 281 випадок із *have* (1) та *be* (2):

(1) *I ain't got enough room for all that. (B132616/19).*

(2) *And then my Mum goes, eight o'clock I still ain't up, my Mum goes get out of bed. (B132707/286).*

З десяти прикладів, що залишилися, вісім неможливо класифікувати, оскільки або незрозуміло, що мовець мав на увазі, або ж недостатнім є контекст для їхньої інтерпретації:

(3) *Yo = ain't your dad can't yo = dad fork out for something like that something like fifty quid. (B135302/12).*

Два приклади, які залишилися, відповідають використанню *ain't* замість *didn't* та *don't* відповідно. Таке вживання досить незвичне, майже маргінальне в британській англійській [6–8]. Наприклад:

(4) *She couldn't go and see him yesterday he ain't eat the food anymore. (B136105/40).*

(5) *Ain't you wear a shirt underneath it. (B134903/22).*

Ці два приклади можна тлумачити по-різному. Отже, (4) звучить еквівалентно до *he hasn't eaten the food...* замість *he didn't eat the food...* Подібну тенденцію простежуємо й у прикладі (5), де *ain't* репрезентує *aren't*; *aren't you wearing a shirt underneath?*

Дистрибуція заперечної одиниці *ain't* не є симетричною для *be* та *have*. Для *be* отримуємо цифру 131 (91+40), а для *have* – 112. Якщо розглянути кількість випадків

із *be*, то можна зробити висновок, що таке заперечне вживання притаманніше *be* як основному дієслову, ніж *be* як допоміжному (91 та 40 випадків, відповідно). Крім того, *ain't* частіше трапляється як *is+not* (66 випадків), ніж як еквівалент *am+not* (44 випадки) та *are+not* (21 випадок). У випадку з *be* як допоміжним дієсловом заперечення має аспект прогресивності (6), та тільки у трьох випадках зафіксовано вживання пасивного стану (7):

(6) *He ain't talking to me and I ain't talking to him. (B132913/15);*

(7) *No, the tape ain't finished. (B132615/5).*

Приклад (6) засвідчує, що той самий мовець використовує *ain't* для *am not* і для *is not*.

Заперечення для *have* є уживанішим у комбінації з *got* (8), ніж для вираження доконаності (9). Зафіксовано лише один випадок із *have* як основним дієсловом (10):

(8) *She's stupid though, she's dumb, she ain't got a brain. (B132707/40);*

(9) *We ain't been on that yet. (B135601/51);*

(10) *It ain't nothing to do with my school. (B132802/132).*

Щодо останнього прикладу, то в ньому *ain't* можна замінити на *isn't*. Уважаємо, що такий узус є оказіональним. Л. Андервальд присвятила параграф використанню *ain't* для *have* як основного дієслова. Вона зробила висновок, що не зовсім правильно стверджувати, нібито *ain't* ніколи не виконує функції заперечення основного дієслова *have*. Із отриманих нею даних випливає висновок, що "*ain't* просувається у напрямі заперечення основного дієслова *have* у всіх його функціях" [3, р. 144]. У корпусі трапляються випадки, де таке його вживання є очевидним. У діалозі двох дівчат, який час від часу перериває собака, одна з них використовує *ain't* як еквівалент трьох різних форм: *aren't*, *isn't* та *hasn't*. Такий узус укотре підтверджує множинну природу заперечної одиниці *ain't*:

(11) *A: Yes, she's trying to be nosy.... Ain't you, Dandy? (aren't you?).*

B: Dandy the dog.

A: What's that you got?

B: Microphone.

A: Why?

B: Because I'm taping you.

A: Why are you taping?

B: For a college.... <nv> whistling</nv>

A: What, is it on now? ... What college?

B: Norwegian college.

A: Oh! Sweet, ain't she? (isn't she?).

B. Come on, bark at me!

A: She ain't barked since she was attacking you. (hasn't).

(B132905/51-63).

Загальна шкала використання *ain't*, підтверджена Дж. Чешір та тільки частково підтверджена Л. Андервальд, впливає із нашого дослідження [5, с. 51; 2, с. 138]. Її ієрархічно можна зобразити так:

(12) *aux HAVE > cop BE > aux BE*

Згідно з цією моделлю, *ain't* частіше використовують як заперечення *have*. Наступним є дієслово *to be* як основне і допоміжне. Враховуючи все це, можемо зробити

висновок, що *ain't* є стратегічним засобом спрощення граматичної системи, оскільки, на думку Л. Андервальд, існує для всіх осіб та дієслівних форм [3, с. 151]. Відхилення від прагматичного стандарту можна сприймати як тенденцію англійського усного мовлення, що прогресує.

Аналіз випадків із *ain't* за типами речень дав такий результат: 222 розповідні речення, 21 питальне та 38 розділових. І Дж. Чешір, і Л. Андервальд зазначають, що частота використання *ain't* у розділових запитаннях є значно вищою, ніж у середньому для *be* та *have* [8, 3]. Однак у нашому дослідженні ця гіпотеза лише частково підтверджена. Для *be* *ain't* є як заперечення у майже 30 % випадків розповідних речень і тільки в 11 % випадків у розділових запитаннях. Для *have* спостерігають протилежну тенденцію (21 та 27,2 %). Кількісно така тенденція є важливою. Отже, заперечну одиницю *ain't* використовують у розповідних реченнях у 25 % випадків і для розділових запитань у 13,2 % випадків.

Наявність *ain't* у мові та мовленні зумовлена граматичними та соціолінгвістичними чинниками. Це означає, що дистрибуція та варіативність заперечної одиниці *ain't* не є вільною у проявах, а зумовлена чинниками різного характеру. Серед граматичних назвемо такі: підмет речення, негативне узгодження, ідіоматичність, безособові конструкції з *there*. Соціальне та етнічне походження мовця також відіграють не останню роль. Креолізація мовлення підлітків обмежена не тільки певними віковими рамками, як це видно з самої номінації, а й соціально-психологічними, часовими і просторовими умовами існування. Міжкультурна комунікація підлітків – це і вияв соціопсихологічної поведінки, і сигнал групової солідарності, і бажання справити враження.

У ході вивчення природи граматичного підмета речення, який вживають з *ain't*, спостерігаємо, що вживання займенників *I* та *we* є частішим, ніж інших. До того ж, займенник *I* є найчастішим. На другій позиції – *you* та *it*, а *we* та *they* – найменш уживані. Це означає, що з боку мовця існує свідомо чи несвідомо тенденція асоціювати *ain't* із *I*. Решта прикладів є неоднозначними з погляду синтаксичної структури або ж із пропущеним чи невизначеним підметом (13):

(13) A. No, quite out far they were

B. <unclear> *ain't* that hotel though. (B136301/15).

Попередня група з *ain't* також охоплює речення буття (за терміном Дж. Чешір), у яких увідне *there* можна класифікувати як граматичний підмет, а також речення з особовим підметом. Варто також простежити дистрибуцію *ain't* стосовно підмета та виду підрядного речення, порівнюючи розділові питання з розповідними реченнями (якщо порівняти ці два типи речень із *ain't* з погляду підмета речення). Цей факт стає очевидним у випадку з *I* та *you*: кількість розповідних речень із цими займенниками – 71 та 32, відповідно, тоді як у розділових питаннях – 13 та 6. Численні також розповідні речення з *ain't*, у яких підметом є особовий займенник *they*. Врешті-решт, існує один випадок речення з *ain't* та з підметом *it*. Це можна пояснити фактом уживання інваріантного розділового питання *innit*. Хоч одиниця *innit* у розділовому питанні не обов'язково узгоджується із підметом головного дієслова в особі, роді та числі, вона виявляє тенденцію узгоджуватися з *it* у третій особі однини (15), за яким часто йде *you* (16):

(14) Oh yeah, yeah, yeah, yeah, yeah. She dropped over; innit? (B134803/51);

(15) It's good, innit? (B132611/392);

(16) Saira, you're in my class, innit? (B132804/71).

Заперечну одиницю *innit* можуть використовувати для репрезентації інших операторів, окрім *be*, а саме – *have do* і будь-якого модального дієслова (*will, would, should, can, could, must, might*). Розглянемо такі приклади:

(16 а) *She love her chocolate, innit? (B132707/227);*

(16 б) *You can have it for Friday, innit? (B138301/332);*

(16 в) *[Oh my god] I would just die, innit (B140804/33).*

Додамо, що заперечна одиниця *innit* навіть не завжди підлягає звичайному реверсійному правилу полярності, притаманному розділовим запитанням [3, 7]. Наприклад:

(16 г) *I wasn't talking about her, innit? (B135207/2);*

(16 д) *Didn't have a hair cut then, innit? (B134803/141).*

Загалом з 252 прикладів із *innit* у всьому корпусі зафіксовано 152, у яких заперечна одиниця *innit* узгоджується з *it*, що становить 60,3 % від загальної кількості.

Іншим чинником, який визначає вживання *ain't*, є заперечне узгодження. З 52 потенційних реєстрів зафіксовано 33 випадки із запереченням такого типу. У всьому корпусі, враховуючи усі контекстуальні вираження негативної варіативності, виявлено потенційно 687 випадків, із них – 178 випадків заперечного узгодження. Згідно з отриманими даними, структури із заперечним узгодженням наявні у 25 % випадків від загальної кількості. Це означає, що число 61,5 % можна вважати важливим, оскільки більше половини структур із заперечним узгодженням містять заперечну одиницю *ain't*. У всіх випадках *ain't* займає першу позицію:

(17) *I ain't got no cash. (B135602/210).*

З-поміж усіх 32 речень з одиницями заперечного узгодження *ain't* відповідає запереченій формі *have* у 20 випадках (18), а у ще 12 *ain't* є як заперечна форма *be* (19):

(18) *Shit! I ain't got no money. (B139614/92);*

(19) *I ain't telling you no more. (B135805/138).*

Виявлено, що *no* є саме такою заперечною часткою, яка виявляє тенденцію поєднуватися з *ain't* із наступним додаванням *nothing* та *no more*. Приклади із заперечними займенниками *no one* (20) та *nobody* (21) є маргінальними, оскільки зафіксовано лише один випадок використання для кожної одиниці:

(20) *Ain't no one to look at. (B134804/50);*

(21) *She ain't nobody to squash. (B132903/31).*

Що ж стосується прагматичного значення конструкцій із заперечним узгодженням, то у більшості з них мовець просто повідомляє негативний факт або ж заперечує попереднє твердження. У цьому аспекті такі подвійно заперечні структури нічим не відрізняються від стандартних:

(22) *I know your mummy ain't got no lips. (B135001/27).*

Однак в інших випадках мовці використовують подвійно заперечні структури для підсилення заперечення (23), для вираження протесту чи скарги проти запроваджених норм (24) або навіть для дружнього дотепу (25):

(23) *Mr <name> must think I'm becoming a goody goody <unclear>, but I ain't no goody goody. I've got fucking detention man [I've gotta go] (B140301/3);*

(24) *> [(reading from wall) <reading> We're all rebels], ain't got no cause. Total anarchy and gang wars. Kill the pigs. There ain't no laws. Let's all go out and score some whores. (B132503/69);*

(25) *Your Mum ain't got no arms but she still wants to wear gloves. <shouting> Come on! Hurry up</>! (B135805/137).*

Отже, через використання заперечного узгодження з *ain't* мовець у прикладі (23) хоче пояснити, що він не має наміру добре поводитись, і факт його затримання лише підтверджує це. У прикладі (24) Пітер, один із підлітків-учасників розмови, читає напис-графіті зі стіни, який є очевидним протестом проти певної організації. Введення структури заперечного узгодження з *ain't* не випадкове: як своєрідне явище, воно підсилює значення протесту та незгоди. Врешті-решт, у прикладі (25) хлопець та дівчина дражняться одне одного. Подвійне заперечення з *ain't* допомагає передати комічність наявної ситуації.

Під час аналізу ми помітили, що *ain't* часто вживають в ідіоматичних та сталих висловах. Наприклад:

(26) *I ain't got a clue man. (B133203/137);*

(27) *I ain't got a brain. (B132803/455);*

(28)/(29) *That ain't on/going on. (B132911/63).*

Те ж притаманне заперечним реченням з *you*, за яким іде *lot* в окличному відмінку:

(30) *You lot ain't been in music, I have. (B132803/475);*

(31) *You lot aint supposed to know I'm taping. (B132607/230).*

Власне кажучи, мовці обирають *ain't* у майже двох третинах прикладів саме з цими ідіомами. Це означає, що використання *ain't* не випадкове. Навпаки, воно тісно пов'язане з ідіоматичною природою таких конструкцій. До них зачисляємо низку таких:

– *No names, no pack-drill.*

– *There is nothing worse than someone who cannot see the joke.*

– *Don't tell me they're not home yet.*

– *Things fall apart not because the centre cannot hold but because there is a no centre to begin with.*

– *You can't get something for nothing.*

– *There are none so blind as those who will not see the truth.*

– *There is no gain without pain* та ін.

Також виявлено, що конструкції з *there* часто містять *ain't*. Таке спостереження цілком суперечить погляду Г. Мазон, оскільки вона стверджує, що *ain't* “блокує використання *there*”.

Із 24 речень *there* 13 містять *isn't*, 2 – *aren't*, 9 – *ain't*. Можемо зробити висновок, що більше третини речень функціонує з *ain't*. Узгодження дієслова із *ain't* відбувається і в однині (32), і в множині (33). Тобто заперечна одиниця *ain't* не обмежена вживанням певного числа. Це підтверджує гіпотезу, яка відносить одиницю *ain't* до форм регуляторних стратегій у межах системи дієслова. У п'яти прикладах дієслова стоять у множині, в інших чотирьох – в однині, що не дає змоги зробити певний висновок:

(32) *There ain't one decent man in it, only Michael Douglas. (B132901/89);*

(33) *There ain't no laws. (B132503/569).*

Зазначимо, що 6 речень з *there* та *ain't* є прикладами структур із заперечним узгодженням:

(34) *No, there ain't nothing else I could do. (B133203/468).*

Отже, можемо стверджувати про існування потрійної кореляції між *ain't*, реченнями із *there* та заперечним узгодженням (приклади (32)–(34)).

Ще однією знахідкою з корпусу *COLT* є суперечливі дані про те, що стать мовців впливає на використання та дистрибуцію заперечення з *ain't*, оскільки, на думку Дж. Чешпір, існують гендерні відмінності між висловленнями осіб чоловічої та жіночої статей [6]. На наш погляд, таку думку можна спростувати, оскільки це не є очевидним у випадку з корпусом *COLT*. Було знайдено пропорцію: 56,4 % хлопців та 43,6 % дівчат. Застосувавши методику ксі-квадрата Пірсона в цій дистрибуції, де цифра *p* дорівнює 0,211 (*df* = 1), можемо ствердити, що гендерні відмінності не є кількісно суттєвими. Натомість з'ясовано, що мовці з однієї етнічної групи виявляють тенденцію використовувати *ain't* частіше, ніж решта мовців, і що існує кореляція між *ain't* та етнічними відмінностями. Фактично 11 із 30 опитуваних у корпусі були розділені за принципом етнічних меншин. Важливо також, що 44,6 % британського населення із нацменшин живуть у Лондоні [2]. Це припущення посилює той факт, що згадані вище мовці використовують нестандартні форми, притаманні групам національних меншин, наприклад, розділове запитання *innit* та багато інших лексичних і синтаксичних форм просторіччя (*innit*, *dunno*, *nuffink*, *nope*, *gotta*, *ya*, *an't*, *don't used* для всіх осіб, заперечне узгодження та окличні форми на зразок *boy* та ін.). Знаходимо й приклади: *It don't look no different to me* (B135207/58); *Third base he don't know nothing man!* (B135303/1); *He don't do nuffink right.* (B135306/134). Очевидно, такі конструкції є зразками заперечного узгодження [3, р. 151–170].

У корпусі часто знаходимо конструкції на зразок *I'm getting trainers boy* (B132503/136). Існує також значна кількість слів у функції окличних звертань, серед яких є образливі та нецензурні слова. Найуживаніші такі: *man*, *fool*, *bastard*, *cunt*, *bitch*, *wanker*, *dick*, *dickhead*, *dirty cat*, *tosser*, *prat*, *idiot*, (*stupid*) *cow* та ін. Наприклад: *Shut up you fool* (B132614/179); *She goes no it ain't <unclear> you fucking stink, you dirty cat* (B132701/111); *I couldn't believe it man* (B132709/1). Подібні одиниці є соціально маркованими словами-паразитами із семантичним компонентом “позірності”, розмиванням колишньої системи цінностей. У дослідженні А.-Б. Стенштрем, Г. Андерсен та І. К. Хазунд навели цікаві дані стосовно різноманітних лексичних рис вокабуляру підлітків у корпусі. Такий приклад ілюструє використання згаданих вище одиниць, коли мовець *A* згадує форму *innit*, структуру із заперечним узгодженням та заперечну одиницю *ain't*:

(35) *A: Not bad, innit?*

B: What's that?

A: I definitely have to wear a top cos never worn no tights on.

B: Mm tights <unclear>

A: Yeah but obviously I'm not going to waste time putting tights on.

A: <nv> bwlch </nv> Pardon

B: <unclear> the sixteen when I bought the fifteen one.

A: Who's Y.?

B: Can't even work like a jacket.

A: <unclear> see the bottom.

B: The what?

A: From the back I mean. <nv>laugh> </nv>

B: Oh I ain't wound it up after I put my shirt down there. (B134901/1-13).

На початку зазначено, що наше першочергове завдання – аналіз частоти та варіативності використання одиниці *ain ʔ* у мові британських підлітків. Проте не менш важливою є й можлива прагматична мотивація такого використання заперечної одиниці *ain ʔ*. На нашу думку, необхідні певні пояснення стосовно використання *ain ʔ* в усній частині корпусу. У багатьох випадках неможливо знайти конкретну причину для такого узусу, оскільки не існує очевидних умов або чинників, які б пояснювали чи виправдовували використання *ain ʔ*. Час від часу якийсь окремих мовець вибирає для себе стандартні заперечні форми, тоді як в інших випадках він надає перевагу нестандартним формам. Звернемо увагу на таке:

(36) *A: I ain ʔ looked in the notes.*

B: Pardon

A: Haven ʔ looked in the notes.

B: Well, you should do. (B133602/78).

Наведений вище приклад є розмовою між двома підлітками про уроки літератури. Мовець *A* має певні труднощі в розумінні поезії Шекспіра, а мовець *B* розповідає товаришу про книгу із тлумаченням поезії цього автора. Наш уривок розмови починається з тієї позиції, коли *A*, використовуючи нестандартну заперечну форму, стверджує, що він не бачив записів у цій книзі. Оскільки *B*, здається, його не слухає або ж не розуміє, то *A* вдається до використання стандартної форми *haven ʔ*. Отже, той факт, що мовець *A* використовує перехід від нестандартних до стандартних заперечних конструкцій як стратегію для переконання співрозмовника, не цілком переконливий. Навпаки, деякі мовці в корпусі використовують *ain ʔ*, коли хочуть наполягти на власному погляді або ж мають намір ще раз переконати співрозмовника у власній правоті з приводу того чи іншого питання. Приклад (37) підтверджує таке пояснення. У наступному діалозі двоє хлопців хочуть піти зі школи без дозволу. З цією метою один із них пропонує розбити шибу у вікні чи дверях; однак інший хлопець *Ш*. (ми не надаємо повних імен, щоб зберегти анонімність підлітків) заперечує йому категорично, використовуючи заперечну одиницю *ain ʔ*. У решті розмови немає інших випадків використання *ain ʔ*. Отож, *Ш*. використовує нестандартну заперечну одиницю *ain ʔ* для підсилення відмови щось зробити та для висловлення опозиції:

(37) *A: Oh yeah! True. Mind you ... Miss No, Miss'd blame me cos she knows me... Sh.! No, you've gotta break the glass first.*

B: No, you ain ʔ. You just go, you just go <nv> mimicking sound effect <(nv)> Let's push <unclear> (B132906/27).

Однією з рис, притаманною мовленню підлітків, є розповідь історій, жартів або анекдотів групі друзів-однолітків. Щоб зробити оповідь найреалістичнішою або активно залучити до дискусії аудиторію, підлітки точно відтворюють слова та фрази інших мовців, уживаючи заперечну конструкцію *ain ʔ*. Наведені нижче два приклади ілюструють такий узус. У першому випадку мовець розповідає жарт про вампірів, а у другому змальована історія про ведмеда, який любить пити пиво. В обох випадках дієслово *go* має функцію загального окличного маркера, інакше кажучи, воно вводить у речення пряму мову. У цих прикладах дієслово *go* вжите перед прямою цитатою двічі частіше, ніж дієслово *say*, хоча існують суттєві граматичні відмінності між ними [14, р. 118]:

(38) *So he gives him a pint of water, he goes and sits with the other ones. And the other ones look at him, and hey sort of look in their cups and going Er, how comes we got blood ... and you got water? <nv> laugh </nv> He goes, nah mate! Ain't you ever heard of tea bags? And he puts a Tampax in the water. (B132617/101).*

(39) *He goes if you don't touch that bear you're scared of it. He goes <shouting> I ain't scared of no bear! (B132701/17).*

Ми зафіксували також приклади, коли всередині розмови мовець переходить на *ain't*. Такий прийом є певною стратегією до зближення зі співрозмовниками, які у своїй граматичній системі також використовують заперечення із *ain't*. Розглянемо приклад тексту із номером B132617. У корпусі це розмова між трьома підлітками поза межами дому. Вони розпочинають діалог розмовою про щось загальне та безвідносне, проте у другій частині починається гра з магнітофонами як намагання взяти інтерв'ю в інших людей, а також симуляція того, ніби у них беруть інтерв'ю. Одна з дівчат (назвімо її Дж.), яка дуже часто використовує *ain't*, починає розмову з такого:

(40) *I ain't got speakers attached to me, you know [what I mean, S.!]. (B132617/22).*

Пізніше дві інші учасниці розмови – С. та А., – які зрідка використовують заперечення з *ain't* у репліках, роблять спробу ввести *ain't* під впливом Дж., оскільки так вони почуватимуться впевненіше в цьому товаристві. Отже, С. говорить:

(41) *She says no when she ain't got the bubble gum in her mouth. (B132617/65).*

У наведеному нижче прикладі А. повторює ті самі слова, вводячи друге заперечення, щоб підсилити заперечне повідомлення:

(42) *<laughing> Because she ain't got no bubble gum in her mouth. (B132617/80).*

Як бачимо, *ain't* є широкоживаним у мові сучасних підлітків. Таке заперечення багатofункціональне, оскільки еквівалентне *be* та *have*. Цей факт підтверджує думку про те, що заперечення з *ain't* є регуляторною стратегією у граматичній системі, а також засобом у загальній тенденції до спрощення граматики, “розриву” писемної традиції у нестандартних варіантах сучасної англійської мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Andersen G. Pragmatic markers and sociolinguistic variation: a relevance-theoretic approach to the language of adolescents / Gisle Andersen. – Amsterdam : Benjamins, 2001. – 174 p.*
2. *Anderwald L. Negation in non-standard British English. Gaps, regularizations and asymmetries / Lieselotte Anderwald. – London and New York : Routledge, 2002. – 345 p.*
3. *Anderwald L. Negative concord in British English dialects / L. Anderwald // Aspects of English negation / Lieselotte Anderwald ; Yoko Iyeri (ed.), John Benjamins. – Amsterdam ; Philadelphia ; Tokyo, 2005. – P. 116–137.*
4. *Biber D. Variation across speech and writing / Douglas Biber. – Cambridge : Cambridge University Press, 1988. – 316 p.*
5. *Cheshire J. Urban English dialect grammar: The question of dialect levelling / Jenny Cheshire, Viv Edwards, Pamela Whittle // English Worldwide / 1989. – N 10. – P. 185–225.*
6. *Cheshire J. Variation in an English dialect. A Sociolinguistic Study / Jenny Cheshire. – Cambridge : Cambridge University Press, 1982. – 32 p.*
7. *Cheshire J. Involvement in ‘standard’ and ‘non-standard’ English / Jenny Cheshire // Taming the vernacular. From dialect to written standard English / In Jenny Cheshire and Dieter Stein (eds.). – London ; New York : Longman, 1997. – P. 68–82.*

8. *Cheshire J.* English negation from an international perspective / Jenny Cheshire // Negation in the history of English / In Ingrid Tieken-Boon van Ostade, Gunnel Tottie and Wim van der Wurff (eds.). – Berlin ; New York : Mouton, 1999. – P. 29–53.
9. Focus on England and Wales / ed. Viereck, Wolfgang. – Amsterdam ; Philadelphia : John Benjamins, 1985. – 234 p.
10. *Jespersen O.* Negation in English and other languages. De Kgl. Danske Videnskabernes Selskab / Otto Jespersen // Historisk-Filologiske Meddelelser I.5. Copenhagen. Reprinted in 1962 / Selected Writings of Otto Jespersen. – London : Allen and Unwin, 1917. – 151 p.
11. *Jespersen O.* A modern English grammar on historical principles. Part V : Syntax, fourth volume. 1 / Otto Jespersen. – Copenhagen : Ejnar Munksgaard, 1940. – 169 p.
12. *Kallel A.* The Loss of Negative Concord in Standard English: Internal Factors / Amel Kallel // Language Variation and Change. – 2007. – N 19. – P. 27–49.
13. *Labov W.* Language in the inner city: Studies in the black English vernacular / William Labov. – Philadelphia : University of Pennsylvania Press, 1972. – 412 p.
14. *Labov W.* Negative Attraction and Negative Concord / William Labov // Language. – 1972. – N 48. – P. 773–818.
15. *Labov W.* Sociolinguistic variables / William Labov. – Philadelphia : University of Philadelphia Press, 1972. – 592 p.
16. *McDavid Jr.* *Ain't* and *Aren't* / McDavid Jr., Raven I. // Language. – 1941. – P. 57–59.
17. *Stevens M.* The Derivation of *ain't* / Martin Stevens // American Speech. – 1954. – N 29. – P. 196–201.
18. *Trudgill P.* Dialects of English: Studies in Grammatical Variation / Peter Trudgill and J. K. Chambers. – London and New York : Longman, 1991. – 390 p.
19. *Trudgill P.* The Dialects of England / Peter Trudgill. – Oxford : Basil Blackwell, 1990. – 160 p.
20. *Wolfram W.* The Study of Social Dialects in American English / Walt Wolfram and Ralph W. Fasold. – Englewood Cliffs ; New Jersey : Prentice-Hall Inc., 1974. – 223 p.
21. *Wouden T. van der.* Negative Contexts: Collocation, Polarity and Multiple Negation / Ton van der Wouden. – London : Routledge, 1997. – 98 p.
22. COLT: The Bergen Corpus of London Teenage Language [Електронний ресурс] / Department of English. University of Bergen. – 1993. – Режим доступу : <http://www.hit.uib.no/colt/>

*Стаття надійшла до редколегії 20.12.2010
Прийнята до друку 21.01.2011*

SEMANTIC AND FUNCTIONAL PECULIARITIES OF NEGATION IN THE LANGUAGE OF LAW (ON BASIS OF THE ENGLISH NOUN FORMS WITH PREFIXES)

Roman Pomirko, Olesya Tatarovska

*The Ivan Franko National University in L'viv
(1, Universytets'ka St., L'viv, 79000)*

The article deals with variation and pragmatics of colloquial negative item *ain't* in the language of British teenagers. The analysis of language material (corpus COLT) testifies that *ain't* as a deviation from pragmatic standard can be viewed as a progressive tendency in English speech. It has been proved that negation with *ain't* is becoming not only a regulatory

strategy but also a means in general tendency of simplifying the existing grammar, a certain breach in written tradition in non-standard variants of modern English.

Key words: category of negation, colloquial item, distribution, pragmatics, variation.

КОЛОКВИАЛЬНАЯ ОТРИЦТЕЛЬНАЯ ЕДИНИЦА *AIN'T* В ЯЗЫКЕ БРИТАНСКИХ ПОДРОСТКОВ (НА МАТЕРИАЛЕ КОРПУСА *COLT*)

Роман Помирко, Роман Дудок

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко
(ул. Университетская, 1, г. Львов, 79000)*

Рассмотрено **вариативность и прагматику** **колоквиальной отрицательной** единицы *ain't* в языке британских подростков. Анализ фактического материала (корпуса *COLT*) показал, что *ain't* **как отклонение от прагматического стандарта можно воспринимать** как прогрессирующую тенденцию английской устной речи. Подтверждено мысль о том, что возражения с *ain't* **являются регуляторной стратегией в грамматической системе**, а также средством в общей тенденции к упрощению грамматики, “разрыва” письменной традиции в нестандартных вариантах современного английского языка.

Ключевые слова: категория отрицания, колоквиальная единица, дистрибуция, прагматика, вариативность.